

CHARLOTTE BRONTË
JANE EYRE

TRADUCERE DIN LIMBA ENGLEZĂ
PAUL B. MARIAN ȘI D. MAZILU

Capitolul I

În ziua aceea nu aveam posibilitatea să ieșim la plimbare. E drept că rătăciserăm dimineața un ceas prin crângul desfrunzit, dar, de la prânz (când nu avea pe nimeni, doamna Reed prânzea devreme), vântul înghețat al iernii adusese nori atât de întunecați și o ploaie atât de pătrunzătoare, încât nici nu te puteai gândi la plimbare.

Eram mulțumită. Nu mi-au plăcut niciodată plimbările lungi, mai ales pe frig, și eram îngrozită că o să trebuiască să mă întorc în însurarea rece, cu mâinile și picioarele înghețate, mâhnită de cuvintele cu care mă mustra Bessie, bona copiilor, și umilită de conștiința inferiorității mele fizice față de Eliza, John și Georgiana Reed.

Eliza, John și Georgiana erau acum adunați în salon, lângă mama lor; iar mama, întinsă pe o canapea, în preajma focului, și înconjurată de toți cei dragi – care deocamdată nu se certau, nici nu plângeau –, părea pe deplin fericită. Doamna Reed îmi interzisese să mă alătur grupului lor, spunându-mi cât îi părea de rău că e silită să mă țină la distanță, dar, până ce nu va afla mai întâi de la Bessie și până ce ea însăși nu va observa străduința mea de a-mi schimba caracterul, devenind mai prietenoasă și mai copilăroasă – ceva mai veselă, mai deschisă, și mai firească decât mă arătam –, nu-mi va putea recunoaște drepturile cuvenite numai copiilor ei mulțumiți și fericiți.

– Ce spune Bessie că aș fi făcut? am întrebat eu.

– Jane, nu-mi plac deloc curioșii care mă pisează cu tot felul de întrebări! De altfel, e într-adevăr nemaipomenit ca un copil să se poarte așa cu cei mai în vârstă. Stai la locul tău și nu mai vorbi, dacă nu poți vorbi ca o fată cuminte!

Din salon dădeai într-o mică sufragerie, unde era și un dulap cu cărți; m-am furișat acolo. Am luat numaidecât o carte, având grijă să fie una cu cât mai multe ilustrații. M-am așezat în pervazul ferestrei, strângând picioarele turcește, și, trăgând draperia de damasc roșu, mă găseam adăpostită de amândouă părțile. Cutele draperiei stacojii îmi ascundeau tot ce se găsea la dreapta mea; în stânga erau geamurile limpezi, care mă ocroteau fără să-mi ascundă vederii priveliștea unei zile mohorâte de noiembrie. Din când în când, întorcând foile cărții, cercetam înfățișarea acelei după-amiezi de iarnă. În depărtare se zărea o grămadă turbure de pâclă și de nori; în apropiere, frunzișul ud, tufișuri biciuite de furtună și o ploaie necurmată gonită sălbatic din urmă de vijelia tânguitoare. M-am întors la cartea mea. Era *Istoria păsărilor din Anglia* de Bewick. Nu mă prea sinchiseam de text; existau, totuși, câteva pagini de introducere peste care nu puteam trece în fugă, cu toată vârsta mea fragedă. Pomeneau despre locurile unde se ațin păsările de mare, despre stâncile singuratice și promontoriile locuite numai de ele, despre acele coaste ale Norvegiei, presărate cu insule de la marginea de miazăzi, Lindeness sau Naze, până la capul Nord.

*La nord, unde-oceanul în valuri se zbate,
Ape în clocot izbînd de stâncile-aride,
Acolo, spre Thula, talazuri se umflă,
Gem ca furtuna și spală Hebridele țărături.*

De asemenea nu puteam să trec peste descrierea sumară a acelor ținuturi înghețate ale Laponiei, Siberiei, Spitzbergului, Noii Zemlia, Islandei, Groenlandei, cu vasta întindere a zonei arctice și a acelor ținuturi nemărginite, a acelor rezervoare de ger și zăpadă, unde întinderi de gheață masivă, strânse în

timpul iernilor de mai multe veacuri, sau îngrămădite în strălucire de sticlă, munți peste munți, înconjoară Polul și concentrează acolo toată asprimea celui mai cumplit frig.

Îmi făurisem o idee a mea despre acele ținuturi palide ca moartea, idee neconturată, așa cum sunt toate lucrurile pe jumătate înțelese care plutesc nelămurite în mintea copiilor; dar ceea ce îmi închipuiam mă impresiona peste măsură. Textul acelor pagini introductive era legat de succesiunea gravurilor și dădea un înțeles stâncii singuratice din mijlocul unei înspumate mări vijelioase, corabiei sfărâmate și aruncate pe o coastă pustie, razelor înfiorătoare și reci ale lunii, care, strălucind printre perdelele de nori, luminau un naufragiu.

Nu pot descrie atmosfera ce domnea în cimitirul singuratic, cu monumentul funerar pe care se putea desluși o inscripție: gardul, cei doi copaci, orizontul strâmt, închis de un zid dărăpănat, cu secera lunii noi care prevestea ora fluxului de seară.

Cele două corăbii oprite pe marea liniștită mi s-au părut fantome marine.

Pe demonul care prindea cu o șpangă traista în spinarea tâlharului l-am privit numai în fugă: era o arătare de groază.

La fel și făptura aceea neagră, cu coarne, cocoțată semeț în vârful unei stânci, cercetând cu privirea o mulțime îndepărtată, strânsă în jurul unei spânzurători.

Fiecare gravură îmi spunea o poveste, deseori tainică pentru înțelegerea mea nedezvoltată și pentru sentimentele mele nedesăvârșite, dar totdeauna deosebit de interesantă; interesantă ca și acele povești pe care ni le spunea uneori Bessie, în serile de iarnă, când se întâmpla să fie binedispusă și când, după ce aducea masa de călcat în odaia copiilor, ne dădea voie să ne așezăm lângă ea. Atunci, în vreme ce făcea cute la dantelele și scufițele de noapte ale doamnei Reed, ne hrănea curiozitatea înflăcărată cu întâmplări de dragoste și aventuri din vechi povești cu zâne și din balade și mai vechi sau, așa cum

am descoperit mai târziu, din *Pamela*¹ și *Henric, conte de Moreland*².

Cu Bewick pe genunchi, eram fericită, fericită cel puțin în felul meu; nu mă temeam decât de o întrerupere. Și ea nu întârzie să vină. Ușa sufrageriei fu deschisă violent.

– Ei! Madam Mope! strigă glasul lui John Reed. După aceea, tăcu, fiindcă i se păruse că odaia era goală. Unde dracu' o fi? Lizzy, Georgy! Jane nu e aici, urmă el (vorbind cu surorile sale). Spuneți mamei că Jane s-a dus să alerge prin ploaie – sălbatică lighioană!

„Am făcut bine că am tras perdeaua“, m-am gândit eu și doream din tot sufletul să nu mi se descopere ascunzătoarea. John n-ar fi descoperit-o niciodată; n-avea nici privirea, nici mintea destul de agere; dar Eliza, băgând capul pe ușă, strigă numaidecât:

– Poți să fii sigur că e în pervazul ferestrei, John.

Am ieșit îndată de acolo, căci tremuram la gândul de a fi târâtă de John afară din ascunzătoare.

– Ce vreți? am întrebat eu, cu o neîncredere stângace.

– Spune: „Ce doriți, domnule Reed?“ mi se răspunse. Vreau să vii încoa!

Apoi, așezându-se într-un jilț, îmi făcu semn să mă apropii și să stau în picioare în fața lui.

John Reed era un școlar în vârstă de paisprezece ani, cu patru ani mai mare decât mine, pentru că atunci eu nu aveam decât zece. Era destul de spătos și îndesat pentru vârsta lui; avea pielea smolită și nesănătoasă, trăsăturile grosolane, fața largă, mădulele greoaie, iar mâinile și picioarele dezvoltate. Din pricina obiceiului de a se îndopa la masă, pielea îi era plină de pete, ca a bolnavilor de ficat, ochii tulburi, obrații buhăiți. Ar fi trebuit să fie atunci la școală, dar mamă-sa îl luase acasă pe o lună sau două „din cauza sănătății sale

¹ Roman epistolar al scriitorului englez Samuel Richardson (1689–1761)

² Roman sentimental și picaresc al scriitorului irlandez Henry Brooke (1703–1783)

delicate“. Domnul Miles, directorul pensionului, spunea că ar fi pe deplin sănătos, dacă i s-ar trimite mai puține prăjituri și dulciuri de-acasă; dar inima mamei se împotrivi unei păreri atât de aspre și-i surâdea mai mult ideea rafinată că aspectul nesănătos al lui John se datora prea marii lui sârguințe, și, poate, dorului de casă.

John nu-și prea iubea nici mama, nici surorile, iar pe mine nu mă putea suferi. Mă pedepsea și mă ocăra nu de două-trei ori pe săptămână, nu o dată sau de două ori pe zi, ci întruna. Fiecare nerv al meu se temea de el și fiecare părticică din carnea sau din oasele mele tresărea când se apropia. Erau clipe când mă înfioram de groaza pe care mi-o insufla; pentru că, atunci când mă amenința sau mă bătea, nu puteam cere ajutorul nimănui. Servitorii s-ar fi temut să-l jignească pe tânărul lor stăpân, luându-mi apărarea, iar doamna Reed era, în această privință, oarbă și mută. Ea nu-l vedea niciodată lovindu-mă, nu-l auzea niciodată ocărându-mă, cu toate că din când în când făcea și una și alta chiar față de dânsa, însă mai adesea în spatele ei.

Obișnuită să fiu supusă față de John, m-am apropiat de jilțul său. Timp de trei minute scoase limba la mine, de-un cot. Îmi dădeam seama că în curând avea să mă lovească și, așteptând cu spaimă lovitura, gândul meu se oprea la înfățișarea dezgustătoare și urâtă a celui care mă va lovi.

Nu știu dacă mi-a citit gândul pe față, dar deodată s-a ridicat și, fără să vorbească, m-a lovit cu putere. M-am clătinat și, regăsindu-mi echilibrul, m-am îndepărtat cu un pas sau doi de scaunul lui.

– Asta-i pentru nerușinarea cu care ai răspuns mamei, apoi fiindcă te-ai ascuns hoțește în dosul draperiei și la urmă pentru privirea pe care mi-ai aruncat-o adineauri, guzganule!

Obișnuită cu ocările lui John, nu mi-a trecut niciodată prin gând să-i răspund; grija mea era cum să fac să rezist loviturii ce trebuia neapărat să urmeze ocărilor.

– Ce făceai în dosul draperiei? mă întrebă el.

– Citeam.

Capitolul XIV

În zilele următoare l-am văzut foarte puțin pe domnul Rochester. Dimineața părea a fi extrem de ocupat cu diverse treburi, iar după-amiază, domniile din Millcote sau din împrejurimi veneau să-l vadă și rămăneau câteodată să cineze cu el. După ce i s-a înzdrăvenit piciorul și a putut să încalce din nou, mare parte din zi era plecat, pesemne să înapoieze vizitele primite, deoarece nu se întorcea decât noaptea târziu.

În acest interval, chiar și pe Adèle o chema foarte rar. Eu nu-l vedeam decât întâmplător, întâlnindu-l în sala cea mare, pe scară sau în antreu. Câteodată trecea prin fața mea trufaș și nepăsător, abia catadicsind să mă salute ușor și să-mi arunce o privire rece; alteori dimpotrivă, făcea o plecăciune și-mi zâmbea cu amabilitate. Aceste toane nu mă jigneau deloc, deoarece îmi dădeam bine seama că eu nu contribuim cu nimic la ele și atitudinile lui contradictorii erau provocate de pricini cu desăvârșire străine de mine.

Într-o zi, când avea oaspeți la masă, trimise după mapa mea, fără îndoială spre a le arăta desenele. Musafirii plecară devreme, ca să se ducă la Millcote, la o întrunire publică, după cum am aflat de la doamna Fairfax, dar, fiindcă timpul era umed și urât, domnul Rochester nu i-a însoțit. Puțin după plecarea lor, el sună și am fost rugată să cobor împreună cu Adèle. După ce am îmbrăcat-o și i-am aranjat părul și după ce m-am încredințat că îmi venea bine costumul de quaker la care nu

mai era nimic de retușat, pentru că îmbrăcămintea ca și pieptănătura mea erau prea simple și prea serbede, am coborât. Adèle se întreba dacă sosise, în sfârșit, *le petit coffre*¹ căci, din pricina cine știe căror încurcături, până atunci nu sosise încă. Nu se înșelase. Intrând în sufragerie, am văzut pe masă o cutie de carton, pe care fetița păru s-o recunoască instinctiv.

– *Ma boîte! Ma boîte!*² exclamă ea, alergând înspre masă.

– Da, și-a sosit în sfârșit cutia. Du-o într-un colț, tu, fiică autentică a Parisului, și desfă-o! spuse glasul grav și cam batjocoritor al domnului Rochester, care stătea într-un fotoliu larg, lângă foc. Dar ia seama să nu mă plictisești turuindu-mi tot timpul despre disecția pe care ai de gând s-o faci pachetului sau despre ce ai să găsești înăuntru. Să faci totul în liniște! *Tiens-toi tranquille, enfant, comprends-tu?*³

Se părea că Adèle n-ar mai fi avut nevoie de această recomandare, căci se retrăsese imediat pe canapea cu comoara ei și începu să desfacă sforile cu care era împachetată. După ce înlătură această piedică și îndepărtă diferite învelitori de poleială, strigă doar:

– *Oh! ciel! Que c'est beau!*⁴ și rămase cufundată într-o contemplare plină de admirație.

– Domnișoara Eyre e aici? întrebă stăpânul, ridicându-se pe jumătate și privind spre mine. Așa! Vino și stai aici! adăugă el, trăgând un scaun alături de fotoliu. Flecăreala copiilor nu poate aminti nimic plăcut unui bătrân holtei ca mine. Mi-ar fi cu neputință să petrec o seară întreagă *en tête-à-tête*⁵ cu un țânc. Nu-ți depărta scaunul, domnișoară Eyre. Stai chiar acolo unde l-am pus... adică – te rog! Dă-o-ncolo de politete! Eu uit mereu de ea. Nici bătrânele doamne naive nu-mi plac prea mult, dar pe bătrânica mea nu trebuie totuși s-o uit! E o Fairfax, sau

¹ Cufărașul (în limba franceză în original)

² Cutia mea! Cutia mea! (în limba franceză în original)

³ Să stai liniștită, fetițo, ai înțeles? (în limba franceză în original)

⁴ Ah, Doamne, ce frumos e! (în limba franceză în original)

⁵ Între patru ochi (în limba franceză în original)

cel puțin s-a căsătorit cu un Fairfax. Nu trebuie s-o neglijez. Se spune că sângele apă nu se face.

Sună și o chemă pe doamna Fairfax, care veni imediat, aducându-și lucrul.

– Bună seara, doamnă, zise el. Te-am chemat într-un scop caritabil. Am oprit-o pe Adèle să-mi vorbească despre darul pe care i l-am făcut. Văd că arde de nerăbdare, așa că ai bunătatea și ține-i de urât; va fi una din faptele cele mai milostive pe care le vei fi făcut vreodată.

Într-adevăr, de-abia o zărise Adèle pe doamna Fairfax, că o și chemă pe sofa și-i aruncă în poală tot conținutul de porțelan, fildeș și ceară al cutiei sale; în tot acest timp nu mai înceta cu explicațiile și își exprima încântarea într-o englezească stâlcită, alegându-și cu greu cuvintele.

– Acum, zise domnul Rochester, mi-am făcut datoria de stăpân al casei, am orânduit ca musafirii să se distreze. Pot, deci, să mă gândesc în voie și la plăcerea mea. Domnișoară Eyre, trage-ți scaunul mai aproape, ești încă prea departe de mine și nu te pot privi fără să-mi schimb poziția comodă în care stau, ceea ce n-am deloc chef să fac.

M-am supus, deși aș fi preferat să rămân puțin mai în umbră; dar domnul Rochester știa să poruncească în așa fel, încât n-aveai încotro și trebuia să execuți de îndată.

Eram în sufragerie, după cum am mai spus. Candelabru ce fusese aprins pentru cină lumina sărbătorește toată odaia. Focul ardea cu flăcări roșii și strălucitoare, umbre purpurii cădeau în falduri bogate în fața ferestrei mari și a bolții înalte. Nu se auzea decât murmurul șoptit al vorbelor lui Adèle (nu îndrăzneala să vorbească tare) și ropotul ploii de iarnă ce izbea în geamuri.

Domnul Rochester – cel care stătea acum întins în jilțul îmbrăcat cu damasc – mi se părea cu totul altul decât cel pe care-l văzusem înainte. Nu mai arăta nici așa de posac, nici atât de sever. Am văzut că zâmbește și ochii îi scânteiară. Ar fi fost cu puțință ca vinul să-l fi înveselit puțin, dar n-aș putea s-o afirm cu tărie. Într-un cuvânt, era mai binedispus, ca omul

după o masă bună, mai deschis, mai vesel și mai îngăduitor decât fusese dimineață. Totuși, mai păstra ceva mohorât în înfățișare, când își rezema capul masiv de speteaza capitonată a jilțului și când focul îi lumina trăsăturile săpate parcă în granit și ochii mari, negri (pentru că avea niște ochi negri, mari și frumoși, în adâncurile cărora se ivea câteodată o lumină nouă ce exprima, dacă nu blândețea, cel puțin ceva care amintea de ea). Vreo două minute privise focul, și în tot acest răstimp eu îi cercetasem cu atenție chipul, când, întorcându-se brusc, observă privirea mea pironită asupra lui.

– Mă examinezi, domnișoară Eyre? Îți par frumos?

Dacă aș fi avut timp să mă gândesc aș fi dat un răspuns convențional, nelămurit și politic, dar cuvintele îmi porniră aproape fără voie de pe buze.

– Nu, domnule.

– Ah! pe cuvântul meu! știi că ești cam ciudată? Pari o micuță *nonnette*¹ delicată, liniștită, serioasă și simplă – cum stai așa cu mâinile împreunate, cu ochii de obicei pironiți în podea (afară doar de clipele când îi ții ațintiți asupra mea, ca acum, de pildă). Când ești întrebată sau când se face în fața dumitale o observație la care ești dator să răspunzi, atunci trănestești un răspuns fără ocol, dacă nu obraznic, cel puțin neașteptat. Ce vrei să spui cu vorbele astea?

– Iertați-mă, domnule! Am fost prea sinceră. Ar fi trebuit să vă spun că nu-i ușor să dai pe neașteptate un răspuns cu privire la înfățișarea cuiva, că gusturile sunt diferite, că frumusețea n-are însemnătate, sau cam așa ceva.

– Nu, n-ar fi trebuit să răspunzi așa. Poftim! Frumusețea n-are însemnătate! Astfel, sub cuvânt că îndulcești lovitura de mai adineauri, că mă mângâi și mă alini, îmi dai o lovitură și mai vicleană! urmă el. Zi-i mai departe! Și ce cusur îmi găsești, mă rog? Mi se pare că am toate mădularele întregi și că sunt la fel ca ceilalți oameni.

¹ Călugăriță tânără (în limba franceză în original)